

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення

результатів дисертаційної роботи

ЧЕДОЛУМИ ІЛЛІ ІВАНОВИЧА

«Інтелектуальна біографія Михайла Рудницького (1889-1975)»,

аспіранта кафедри історії ЗВО «Український католицький університет»,

здобувача наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 032– *Історія та археологія*

1. Актуальність теми дисертації.

Дисертація Іллі Чедолуми порушує проблему, яка ще не отримала систематичного розгляду у світовій історіографії – феномен українського лібералізму крізь призму біографії Михайла Рудницького (1889–1975) – відомого літератора, перекладача, публіциста, журналіста та педагога, що походив зі змішаної за походженням українсько-єврейської сім'ї. Культурний аспект у розгляді лібералізму на українських теренах є малодослідженим, а роль митців та культурних діячів у цьому процесі тривалий час була поза увагою наукових студій в Україні. Автор звернувся до постаті М. Рудницького, який, вирісши у толерантній атмосфері своєї сім'ї, змушений був жити в різні епохи: спочатку в габсбургській Галичині, після 1917 р. – у революційній Україні, потім у польській Галичині міжвоєнного періоду, яка після 1939 року стає тереном боротьби між радянською та німецькою тоталітарними системами. Біографія Михайла Рудницького дає шанс показати всю історію України ХХ ст., адже рідко хто міг пережити всі ці режими так, як він. З'ясування того, як впливає на формування особистості історія поколінь, різні суспільно-політичні, ідеологічні контексти та різні стратегії поведінки інтелектуалів в періоди соціально-політичних трансформацій є очевидним внеском дисертації в українську науку.

Актуальність теми дослідження доводить і той факт, що творчість та діяльність Михайла Рудницького цікавили переважно дослідників-літературознавців: Миколу Ільницького, Сергія Квіта, Софію Когут. Однак їхні праці стосуються літературно-критичної діяльності Михайла Рудницького, вони подають фрагментарні свідчення про його інтелектуальний світогляд і сповнені дискусійних питань, які ще не знайшли свого розв'язання. Тож дисертація Іллі Чедолуми — перше наукове дослідження, в якому систематизовано та узагальнено передумови, історію та етапи становлення Михайла Рудницького як

одного з провідних українських інтелектуалів міжвоєнної доби, а також окреслено складні процеси в сприйнятті його ідей та його відносин з радянською владою.

Тема дисертації актуалізує висвітлення різних течій в українській інтелектуальній традиції. Маємо цікавий погляд на одну з найбільш чутливих і малодосліджених сторінок в історії України – історію українського лібералізму.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими напрямами університету та кафедри.

Здобувач Ілля Чедолума був залучений до виконання науково-дослідницького проекту Центру підтримки історичних досліджень Українського католицького університету у рамках видавничої серії: «Україна. Європа–1921-1939», який під загальним керівництвом професора Ярослава Грицака реалізовується у співпраці з Програмою дослідження історії України ім. Петра Яцика Канадського Інституту Українських студій (Університет Альберти), Центру досліджень історії та культури Східноєвропейського єврейства, Центру європейських гуманітарних досліджень Національного університету «Києво-Могилянська академія», Інституту історичних досліджень Львівського національного університету ім. Івана Франка. Таким чином, власне дослідження І. Чедолуми стало вагомою складовою цієї науково-дослідної роботи університету, а участь у проєкті збагатила дисертацію унікальним джерельним матеріалом. Дисертаційну роботу здійснено у рамках навчально-дослідницьких програм «Єврейські студії» та «Українське ХХ століття» Українського католицького університету.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація Іллі Чедолуми є самостійним, оригінальним, міждисциплінарним дослідженням. Під час його реалізації автор актуалізував та проінтерпретував низку важливих фактів інтелектуальної історії Михайла Рудницького, опершись на автентичні джерела, які самостійно познаходив та опрацював. Самостійність дослідження виражена також у впевнених трактуваннях тих чи інших особливостей специфічних взаємин М. Рудницького з представниками культурної політики різних держав/режимів, з якими волею долі йому довелося комунікувати і вибудовувати стратегію співпраці.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Наукові положення та узагальнення, сформульовані в дисертаційній роботі, теоретично обґрунтовані і підтверджені переконливими висновками, що мають вагоме значення у подальшому вивченні українських інтелектуальних течій. Ці положення і висновки знайшли відображення у наукових публікаціях здобувача та його доповідях на наукових конференціях, у результатах його роботи в ході участі у наукових проектах Центру підтримки історичних досліджень. Достовірність результатів дослідження забезпечено застосуванням загально- та спеціально-наукових методів з урахуванням напрацювань у різних галузях історії, культурології, філософії та соціології. Здобувач опрацював значний обсяг наукових студій, емігрантських видань і періодики, виявив і ввів у науковий обіг нові джерела і епістолярні документи, матеріали персональних архівів і спогадів, а також результати власних інтерв'ю з культурними діячами. Зазначене уможливило не лише новаторське осмислення суспільно-політичних і інтелектуальних проблем української інтелігенції в Галичині, а також суттєво збагатило світові студії новим об'єктом дослідження — українським лібералізмом, який, поруч з консерватизмом, інтегральним націоналізмом та націонал-комунізмом, становить важливий напрямок української думки ХХ ст.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертаційної роботи порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

Дисертація *Іллі Чедолуми* є першим в історіографії начерком інтелектуальної біографії та першою узагальнюючою синтезою, присвяченою інтелектуальній біографії Михайла Рудницького на тлі його доби. У дисертації вперше *введено* до наукового обігу низку раніше недоступних або ж маловідомих джерельних матеріалів з українських та північноамериканських архівосховищ. Системно *проаналізовано* стан розробки теми, окреслено основні напрями її вивчення. Зокрема, детально *досліджено* інтелектуальний світогляд Михайла Рудницького, його ставлення до різних культурних та політико-ідеологічних явищ. У ході роботи над дисертацією було *суттєво уточнено* діяльність Рудницького на Мирній конференції в Парижі протягом 1919-1920-х рр. Дослідження *поглиблює* розуміння процесів сприйняття ідей Рудницького в мистецько-літературному та суспільно-культурному середовищах міжвоєнного Львова, які увійшли у широкий культурний дискурс у середині ХХ століття. Воно також заповнює низку прогалів у знанні про біографію та образ Михайла

Рудницького в українському суспільстві протягом ХХ століття. В дисертації висвітлені різні стратегії виживання Михайла Рудницького за нацистської та радянської доби та специфіку взаємин Михайла Рудницького з органами радянської влади, що є важливим для подальших досліджень взаємин між інтелектуалами та владою в тоталітарних суспільствах.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

Основні положення та результати дисертації Іллі Чедолуми знайшли повне відображення у трьох наукових статтях, з них дві опубліковано у наукових фахових виданнях України, одна – в іноземному виданні однієї з країн ЄС/ОЕСР, підготовлених на основі виступів на конференціях і семінарах. Ще одна наукова стаття підготовлена і прийнята до друку у фаховому виданні України.

- 1) Чедолума І. Михайло Рудницький та боротьба проти «Школи Грушевського» у Львові. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія*. 2021. №1. С.110–119. DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2021.53.110-119>
- 2) Чедолума І. Михайло Рудницький vs Дмитро Донцов: дві візії Європи та Заходу. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. Т.43. С.251–260. DOI: <https://doi.org/10.31861/mhpi2021.43.251-260>
- 3) Chedoluma I. Images and Representations of the Rudnytskyi Family: The Case of Ukrainians in Galicia Between the Wars. *SCRIPTA JUDAICA CRACOVENSIA*. 2020. Vol. 18. P. 49–66. DOI: <https://doi.org/10.4467/20843925SJ.20.004.13872>

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Основні результати дослідження оприлюднено у доповідях на The Xith Congress of the European Association for Jewish Studies. (Виступ: «Rudnytsky's Family in the Social-Cultural Space in Berezhany at the Beginning of the 19th Century». Jagiellonian University, Краків, 15-19.07. 2018.), International workshop: «The Rudnyts'kyi Family and the Making of Ukraine». (Виступ: «Images and representations of Rudnyts'kyi family in Galician interwar society», Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Відень. 21-23.03.2019.), Міжнародний воркшоп

«Єврейська політика і євреї у політиці: 1772-1991» (Виступ: «Образи та уявлення родини Рудницьких у міжвоєнному галицькому суспільстві», УКУ, «Leonid Nevzli Reseach Center», Одеса, 14-15.05. 2019.), II International Conference «Jews in Galicia» (Виступ: «The image of Jews in Galicia's interwar press: the case of «Zyz» and «Comar»», Jagiellonian University, Краків, 10-12.09.2019), Міжнародна наукова конференція «Між історією та політикою: Іван Лисяк-Рудницький та його спадщина» (Виступ: «Образи та уявлення родини Рудницьких у міжвоєнному галицькому суспільстві», УКУ, Львів, 20-21.09.2019.), VII краєзнавча конференція «Історичні пам'ятки Галичини» (Виступ: «Михайло Рудницький vs Дмитро Донцов: дві візії Європи та Заходу», ЛНУ, Львів, 13.03.2020).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Дисертація Іллі Чедолуми заповнює важливу прогалину в дискурсі гуманітарних наук в Україні: поповнює перелік досліджень у форматі інтелектуальної біографії знакових особистостей української культурної історії. Наукове значення дисертації також у тому, що інтелектуальну біографію Михайла Рудницького розглянуто не фрагментарно, а цілісно, враховуючи специфіку і всі складнощі політичної ситуації та культурної атмосфери ХХ ст. Ця сміливість дослідника оперта на ґрунтовне вивчення архівних, мемуарних, контекстуальних джерел, що робить її наукове значення вагомим.

Наукові положення і висновки дисертації, а також наявні у ньому нові архівні матеріали, які є особистим внеском автора у сучасні студії, становлять безумовний науковий інтерес для досліджень з діаспорної, міжвоєнної та історико-культурної проблематики і можуть бути використані при написанні наукових праць і розробці нових наукових підходів у вивченні культурного життя української інтелігенції, при підготовці авторських програм і спецкурсів з історії міжвоєнного періоду, радянського періоду, зарубіжного українства та його культурного життя, а також при викладанні окремих тем у загальних курсах з історії України та культурології.

9. Практична цінність результатів дослідження.

Результати дослідження і застосовані в ньому методологічні підходи можуть бути використані під час вивчення історії української культури ХХ ст.,

для написання узагальнюючих праць про західноукраїнську інтелігенцію в ХХ ст., біографічних працях та при укладанні навчальних нормативних і спеціальних курсів у закладах освіти України.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація Іллі Чедолуми написана належною науковою мовою, має відповідний стиль викладення. Її структура логічно продумана, побудована за проблемно-тематичним і хронологічним принципами, складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і літератури, всебічного розгляду об'єкта та предмета дослідження, його мети і завдань. Положення і висновки наукових і популярних видань, використаних у дисертації, мають коректні посилання на відповідне джерело.

З огляду на вказане вище, можна зробити висновок, що:

1. Дисертаційна робота Іллі Івановича Чедолуми «Інтелектуальна біографія Михайла Рудницького (1889-1975)» є завершеною науковою працею, у якій з'ясовані передумови, обставини формування, основні етапи інтелектуального розвитку, а також ідейно-політичні і філософські засади інтелектуальної біографії Михайла Рудницького як суспільно-культурного феномену української історії ХХ ст., що має важливе значення для інтелектуальної історії та культурних студій.

2. У трьох наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них дві статті у фахових виданнях України та одна стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу.

3. Дисертація відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167, та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Іллі Івановича Чедолуми, а також за результатами обговорення і схвалення на розширеному засіданні міжкафедрального наукового семінару ЗВО «Український католицький університет» 26 листопада 2021 р. дисертаційна робота

«Інтелектуальна біографія Михайла Рудницького (1889-1975)» рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні фахового семінару
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри історії
Українського католицького університету

О.В. Вінниченко

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор,
професор кафедри нової та новітньої історії України
Українського католицького університету

О. Ю. Зайцев

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри філології
Українського католицького університету

Д. Я. Ільницький

Підписи затверджую:

О. Яшів

03.12.2021